

Ime in priimek ali šifra tekmovalca/-ke:

Razred:

Mentor/-ica:

ŠOLSKO TEKMOVANJE S PODROČJA GEOGRAFIJE ZA SREDNJO ŠOLO 2023/2024

Tekmovalni skupini: Srednja šola A in Srednja šola B

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

Veseli nas, da sodeluješ na tekmovanju v znanju geografije, kjer boš izkazal/-a svoje geografsko znanje in zmožnosti sklepanja ter argumentiranja.

Najprej zapiši svoje podatke ali prilepi svojo šifro v za to predvideni prostor.

Uporabljaš lahko kemični svinčnik ali nalivno pero, kompas, geotrikotnik ter barvice.

Naloge rešuj tako, da odgovore v sklopu A vpišeš v preglednico na ocenjevalnem obrazcu, odgovore v sklopu B pa čitljivo napišeš na predvidena mesta pri posamezni nalogi. Odgovore iz sklopa A bomo upoštevali le, če bodo zapisani v preglednici na ocenjevalnem obrazcu. Če se zmotiš, napačen odgovor prečrtaj in jasno zapiši novo rešitev.

Za reševanje nalog v sklopih A in B imaš na voljo 90 minut časa. Število točk, ki jih lahko dosežeš, je 50.

Želimo ti veliko uspeha.

Državna tekmovalna komisija

Ime in priimek ali šifra tekmovalca/-ke:

Razred:

Mentor/-ica:

OCENJEVALNI OBRAZEC

ŠOLSKO TEKMOVANJE S PODROČJA GEOGRAFIJE ZA SREDNJO ŠOLO 2023/2024

Tekmovalna skupina: Srednja šola A in Srednja šola B

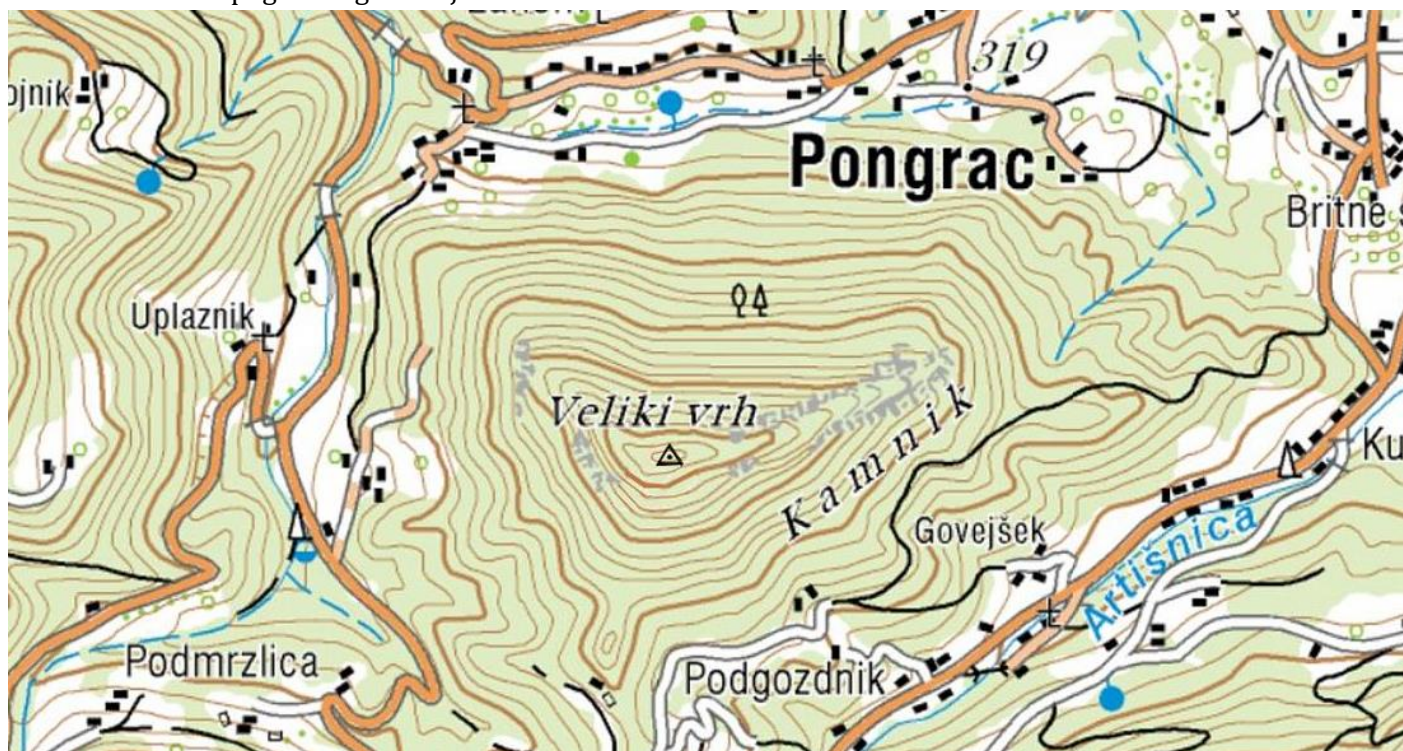
SKLOP	NALOGA	MOŽNO ŠT. TOČK	ODGOVOR
A	1.	1	
	2.	1	
	3.	1	
	4.	1	
	5.	1	
	6.	1	
	7.	1	
	8.	1	
	9.	1	
	10.	1	
	11.	1	
	12.	1	
	13.	1	
	14.	1	
	15.	1	
	16.	1	
	17.	1	
	18.	1	
	19.	1	
	20.	1	
SKUPNO ŠTEVILO TOČK		20	

SKLOP	NALOGA	MOŽNO ŠT. TOČK	DOSEŽENO ŠT. TOČK
B	21.	1	
	22.	2	
	23.	1	
	24.	1	
	25.	2	
	26.	1	
	27.	2	
	28.	2	
	29.	1	
	30. a	1	
	30. b	1	
	31.	1	
	32.	1	
	33.	2	
	34. a	1	
	34. b	1	
	35.	3	
	36.	1	
	37.	1	
	38.	1	
	39.	1	
	40.	2	
SKUPNO ŠTEVILO TOČK		30	

SKLOP A

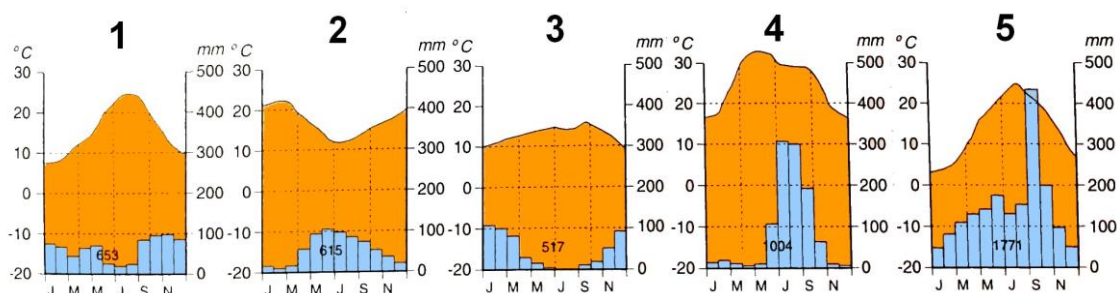
Pri nalogah od 1 do 20 v sklopu A izberi pravilni odgovor in črko pred njim zapiši na ocenjevalni obrazec. PRILOGE (slike 1–5 in 8–10) pripadajo nalogam v sklopu A.

Slika 1: Izsek iz topografskega zemljevida

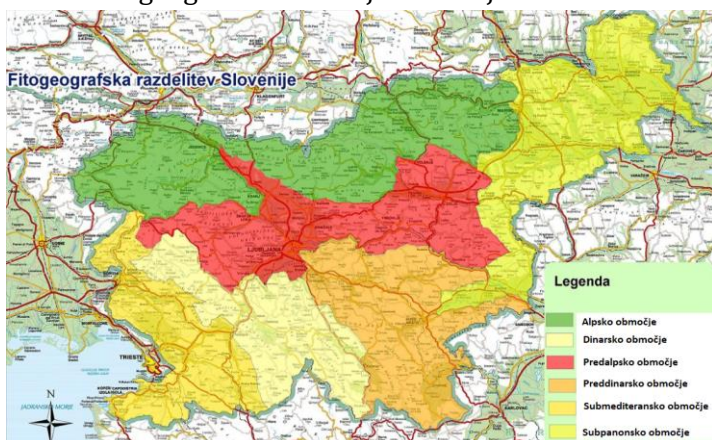
Vir: Geopedia.si. http://www.geopedia.si/#T105_x510236_y118153_s15_b4 (citirano 10. 9. 2023).

Slika 2: Klimogrami nekaterih krajev po svetu

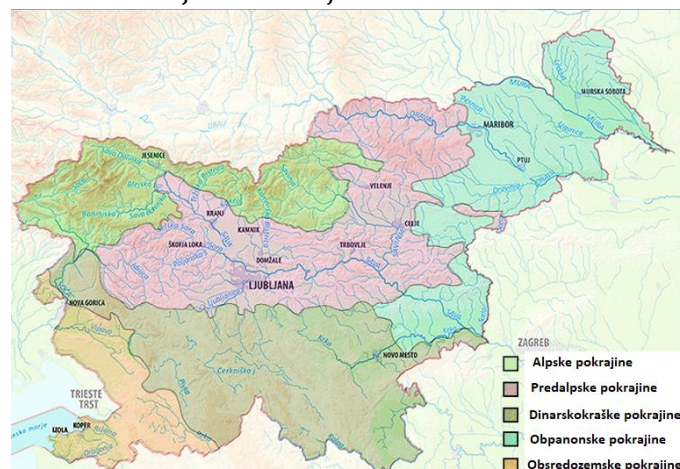
Vir: Kunaver, J. in dr. (2003). Geografija za srednje šole. DZS.

Slika 3: Fitogeografska območja Slovenije

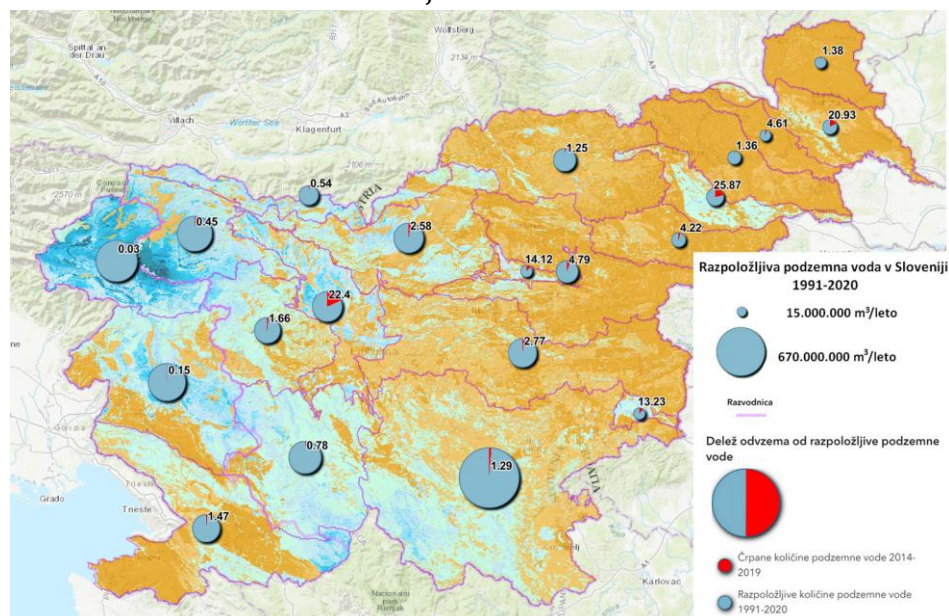
Vir: Vlada R Slovenije. https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/UVHVVR/Rastlinski-semenski-material/Vpis-sort-v-SL/Slovenija_Fitogeografske_regije.jpg (citirano 10. 9. 2023).

Slika 4: Pokrajine Slovenije

Vir: E učbeniki. <https://eucbeniki.sio.si/geo9/2860/index.html> (citirano 10. 9. 2023).

Slika 5: Podzemna voda v Sloveniji

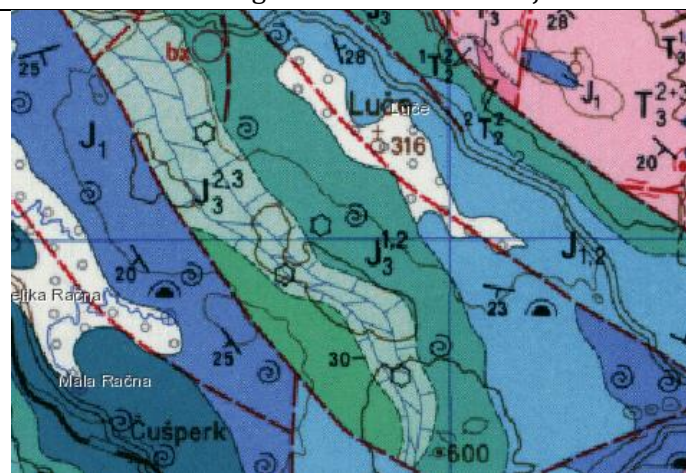
Vir: ARSO, Vode. <https://storymaps.arcgis.com/stories/74a4bc360abd4ddd96fa3460f2b68e00> (citirano 10. 9. 2023).

Slika 8: Zemljevid sveta

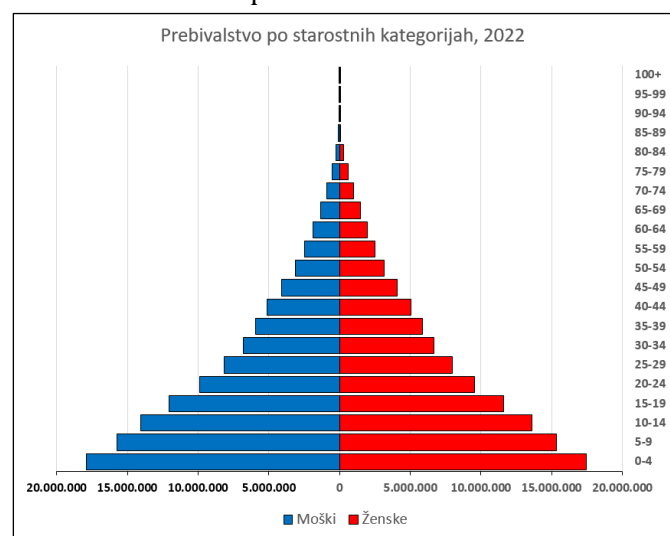
Vir: Wikipedia. Blank map (citirano 15. 9. 2023).

Slika 9: Izsek iz geološke karte Slovenije

Vir: Geološka karta Slovenije. <https://ogk100.geo-zs.si/> (citirano 15. 7. 2023).

Slika 10: Starostna piramida izbrane države

Vir: Population pyramid. <https://www.populationpyramid.net> (citirano 10. 9. 2023).

1. Iz slike 1 razberi višino Velikega vrha nad Pongracem.
 - a) 657 m.
 - b) 757 m.
 - c) 817 m.
 - d) 857 m.
 - e) 887 m.
2. Kateri klimogram na sliki 2 prikazuje podatke za Cape Town v Južnoafriški republiki?
 - a) Klimogram 1.
 - b) Klimogram 2.
 - c) Klimogram 3.
 - d) Klimogram 4.
 - e) Klimogram 5.
3. Primerjaj sliki 3 in 4. Katera geografska enota izmed naštetih sodi v alpsko fitogeografsko območje, ne sodi pa med Alpske pokrajine?
 - a) Bohor.
 - b) Trnovski gozd.
 - c) Jelovica.
 - d) Pohorje.
 - e) Gorjanci.
4. Obkroži zapis, ki najbolje povzema varovalno funkcijo gozda, ki je še posebej pomembna v višjem gorskem pasu od 1000 m nadmorske višine do gozdne meje.
 - a) Blaženje podnebnih sprememb.
 - b) Zaščita pred snežnimi plazovi, vodno erozijo in filtriranje/čiščenje vode.
 - c) Varovanje turistične funkcije gora.
 - d) Zaščita pred padajočim kamenjem.
 - e) Ohranjanje planinskega pašništva.
5. Na katero vremensko spremembo vpliva pojav El Niño? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
 - a) V pokrajinah ob obali Južne Amerike vpliva, da je manj padavin, kar povzroča pogoste suše.
 - b) Vzhodni vetrovi čez Atlantik oslabijo.
 - c) Topla voda v Pacifiku potisne hladno v nižje plasti, kar povzroči izgubo v ulovu rib.
 - d) Zmanjša se območje pojavljanja malarije.
 - e) V Avstraliji so povečane možnosti za poplave.
6. Glede na sliko 5 ugotovi, zakaj je v severovzhodnem delu Slovenije v povprečju višji delež odvzema podzemne vode kot v zahodnem delu države?
 - a) Ker je na severovzhodu Slovenije bistveno gostejša poselitev.
 - b) Ker je na severovzhodu Slovenije bistveno več razpoložljive podzemne vode.
 - c) Ker je na severovzhodu Slovenije več živinoreje kot na zahodu Slovenije.
 - d) Ker na severovzhodu Slovenije s površja odteče več vode in je ostane manj kot na zahodu Slovenije.
 - e) Ker je na severovzhodu Slovenije bistveno manj razpoložljive podzemne vode.
7. Avgusta 2023 je Slovenija utrpela povodenj tolikšnih razsežnosti, ki jih v zgodovini samostojne države ne pomnimo. Obkroži črko pred pravilno kombinacijo rek, ki so poplavliale in območjem ob njih povzročile največ škode.
 - a) Savinja, Kolpa, Sava, Drava.
 - b) Sava, Drava, Kamniška Bistrica, Soča.
 - c) Meža, Kamniška Bistrica, Sora, Savinja.
 - d) Krka, Mura, Dragonja, Meža.
 - e) Ljublanica, Sava, Savinja, Kamniška Bistrica.

Slika 6: Slap v slovenskih Alpah

Foto: A. Polšak, 2019.

8. Slika 6 prikazuje eno od znamenitosti slovenskih Alp. Katero? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
 - a) Slap Rinka.
 - b) Slap Šumik.
 - c) Slap Kozjak.
 - d) Slap Boka.
 - e) Slap Peričnik.

9. Obkroži jezero, ki je nastalo zaradi ugrezanja površja.

- a) Ptujsko jezero.
- b) Kočevsko jezero.
- c) Ledavsko jezero.
- d) Šmartinsko jezero.
- e) Zbiljsko jezero.

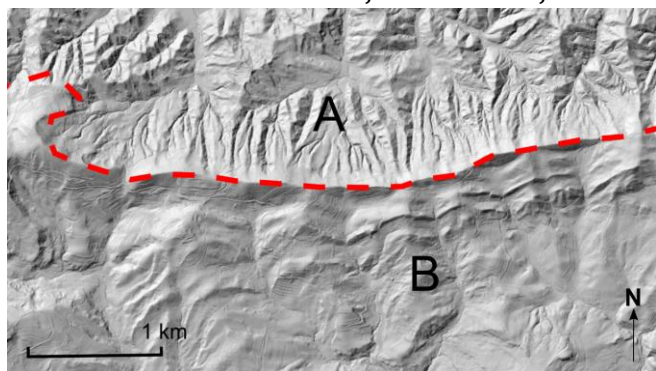
10. Kako se spremeni azimut, če se na začrtani poti obrnemo in gremo v nasprotno smer, kot smo prišli?

- a) Se ne spremeni.
- b) Poveča se za 90 stopinj.
- c) Zmanjša se za 180 stopinj.
- d) Poveča se za 180 stopinj.
- e) Poveča ali zmanjša se za 180 stopinj.

11. Zaradi nagnjenosti Zemljine osi se na njeni poti okoli Sonca spreminja kot Sončevih žarkov, pod katerim ti padajo na Zemljino površje oz. se Sonce navidezno pomika po geografski širini. Na katero poloblo padajo Sončevi žarki pravokotno na površje in proti kateremu vzporedniku se navidezno pomika Sonce na dan 10. marca?

- a) Sončevi žarki padajo pravokotno na južno poloblo, Sonce se navidezno pomika proti ekvatorju.
- b) Sončevi žarki padajo pravokotno na severno poloblo, Sonce se navidezno pomika proti ekvatorju.
- c) Sončevi žarki padajo pravokotno na južno poloblo, Sonce se navidezno pomika proti severnemu povratniku.
- d) Sončevi žarki padajo pravokotno na severno poloblo, Sonce se navidezno pomika proti južnemu povratniku.
- e) Sončevi žarki padajo pravokotno samo na ekvatorju.

Slika 7: Reliefni izsek iz zemljevida Slovenije

Vir: ARSO. Atlas okolja.

http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso (citirano 10. 9. 2023).

12. Oglej si sliko 7 in odgovori na vprašanje. Na sliki sta pokrajini A in B, ki ju loči črtkana rdeča črta. Pokrajina A se reliefno razlikuje od pokrajine B. Kaj je glavni vzrok za to?

- a) Sončno obsevanje (pokrajina B ima bolj prisojno lego).
- b) Vrsta rastlinstva (pokrajina B je bolj gozdnata).
- c) Količina padavin (pokrajina B dobi več padavin).
- d) Pokrajino A gradijo mehkejša kamnine kot pokrajino B, zato jih rečna erozija lažje in drugače preoblikuje.
- e) Pokrajina B je kraška brez vodnih tokov.

13. Poimenuj orogenezo in geološko obdobje, ko se je dvignilo gorovje, ki je na sliki 8 označeno s puščico.

- a) Hercinska orogeneza v terciarju.
- b) Alpidaska orogeneza v mezozoiku.
- c) Kaledonska orogeneza v paleozoiku.
- d) Alpidaska orogeneza v kenozoiku.
- e) Kaledonska orogeneza v terciarju.

14. Katero izmed naštetih območij ima najboljše možnosti za izkoriščanje Sončeve energije z vidika trajanja Sončevega obsevanja.

- a) Bela krajina.
- b) Pomurje.
- c) Zahodne Haloze.
- d) Solčavsko.
- e) Koprsko primorje (Slovenska Istra).

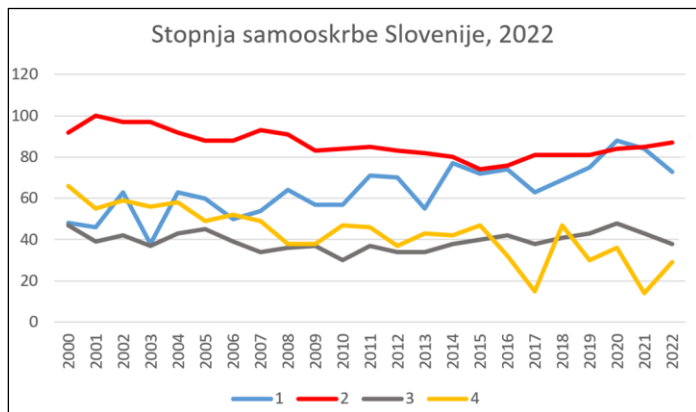
15. S pomočjo kartografskih znakov, ki so na sliki 9, razberi, katera kamnina je na območjih, prikazanih z obema odtenkoma modre barve?

- a) Tuf.
- b) Apnenec.
- c) Glinavec.
- d) Aluvialni nanosi.
- e) Peščenjak.

16. Grafikon na sliki 10 prikazuje starostno piramido prebivalstva v izbrani državi. Ta država je:

- a) Egipt.
- b) Južnoafriška republika.
- c) Argentina.
- d) Nigerija.
- e) Rusija.

Slika 11: Samooskrba z nekaterimi proizvodi v Sloveniji med letoma 2000 in 2022

Vir: SURS. <https://www.stat.si/> (citirano 14. 7. 2023).

17. Grafikon na sliki 11 prikazuje stopnjo samooskrbe v Sloveniji med letoma 2000 in 2022 za štiri vrste živil, razvidnih iz spodnjega seznama. Pri barvah v legendi ni zapisano, katero vrsto živila prikazuje posamična barva. Obkroži kombinacijo, ki pravilno razvršča ta živila v legendi od 1 do 4.

- Žita, meso, zelenjava, sadje.
- Meso, zelenjava, žito, sadje.
- Meso, sadje, žito, zelenjava.
- Sadje, zelenjava, žito, meso.
- Žita, zelenjava, sadje, meso.

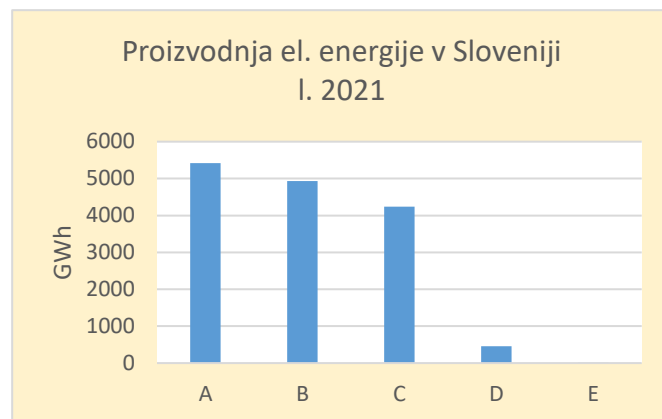
Slika 12: Jeruzalem, Slovenija

18. Kaj prikazuje slika 12 glede na rabo tal?

- Vinogradništvo in gozdarstvo.
- Poljedelstvo in pašništvo.
- Vinograd, gozd, pozidava.
- Sadovnjak, pozidava, travnik.
- Tržno, intenzivno in monokulturno kmetijstvo.

Slika 13: Proizvodnja električne energije v Sloveniji leta 2021

Vir: Slovenska turistična organizacija. <https://www.slovenia.info/sl> (citirano 15. 9. 2023).

19. Grafikon na sliki 13 prikazuje delež električne energije po viru proizvodnje (sončne elektrarne, vetrne elektrarne, jedrska elektrarna (skupaj slovenski in hrvaški del), hidroelektrarne, termoelektrarne) v letu 2021 v Sloveniji. Katera črka označuje proizvodnjo električne energije v hidroelektrarnah?

- Črka A.
- Črka B.
- Črka C.
- Črka D.
- Črka E.

20. Prebivalstvo v mestih hitreje narašča v gospodarsko manj razvitih državah kot v razvitih. Kaj od navedenega najbolj utemeljuje to trditev?

- V gospodarsko razvitih državah se nova delovna mesta v mestih počasneje odpirajo kot v državah v gospodarskem razvoju.
- V gospodarsko razvitih državah je življenjski standard v mestih nižji kot na podežlju, zato se prebivalci ne priseljujejo v mesta.
- V gospodarsko manj razvitih državah je na podežlju izrazito pomanjkanje delovnih mest in težje socialno-ekonomske razmere.
- V gospodarsko manj razvitih državah je v mestih dobro urejena infrastruktura, ki je na podežlju ni.
- V gospodarsko razvitih državah se mesta nimajo kam širiti.

21. Oglej si sliko 14 in obkroži pravilni odgovor.

Sladkovodni del Škocjanskega zatoka je pobarvan z:

- rumeno barvo.
- zeleno barvo.

Slika 14: Škocjanski zatok

Vir: Brečko Grubar, V., 2023. Naravni rezervat Škocjanski zatok in njegov pomen. *Geografija v šoli*, 31, 2—3, str. 49.

(1 točka)

22. Katera dva posega v naravo na območju Škocjanskega zatoka sta bila ključna, ki sta v 80. letih prejšnjega stoletja postopoma privedla do onesnaženja vode, smradu in uničenja življenjskega okolja? (2 točki)

(2 točki)

23. V preteklosti je bilo Ljubljansko barje delno ojezerjeno. Pojasni naravni vzrok, da je jezero kasneje izginilo. (1 točka)

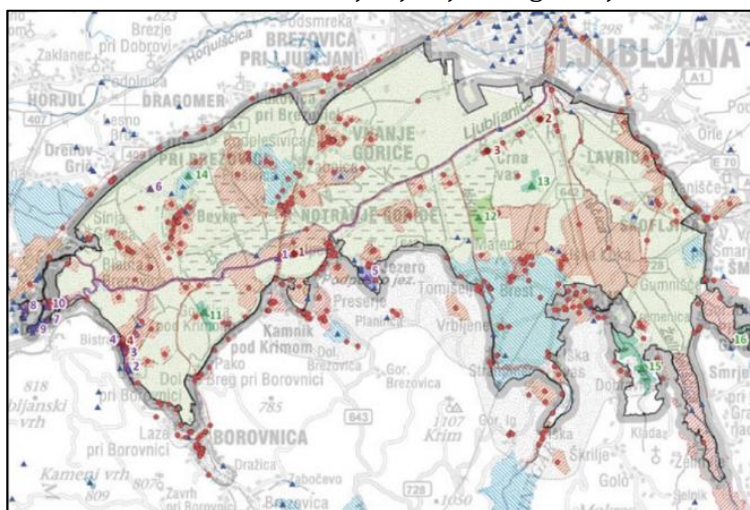
(1 točka)

24. Na sliki 15 je nekaj območij osenčenih z modro barvo. Kaj so ta območja?

(1 točka)

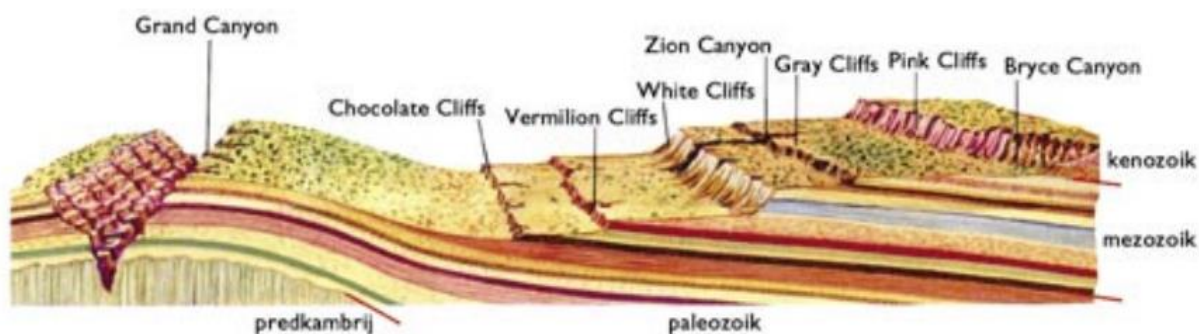
- Naravni spomenik.
- Naravna vrednota.
- Naravni rezervat.
- Območje kulture dediščine.

Slika 15: Zavarovana območja Ljubljanskega barja

Vir: Vir: Erhatič, B., Smrekar, A., Šmid Hribar, M., Tiran, J., 2012. Krajinski park Ljubljansko barje – interpretacija kulturne pokrajine. Geografski obzornik, 59, 3, str. 9.

Slika 16: Prerez površja med kanjonoma Grand Canyon in Bryce Canyon

Vir: Polšak, A., 2008. Narodni park Bryce Canyon. Geografski obzornik, 55, št. 1—2, str. 12.

25. Oglej si sliko 16 in obkroži pravilna odgovora.

(2 točki)

- a) V Velikem kanjonu (Grand Canyon) lahko vidimo starejše kamninske plasti kot v kanjonu Bryce.
- b) Prerez kaže na močno narivanje starejših kamninskih plasti na mlajše.
- c) Strma pobočja v kamninskih plasteh iz mezozoika in kenozoika so neskladna pobočja glede na naklon kamninskih skladov.
- d) Zaradi vlažnega podnebja v kanjonu Bryce ostane večina razpadlega gradiva ob vznožju pobočij.
- e) Za nastanek kanjona Bryce je bila zelo pomembna globinska erozija rek.

26. Razloži (vzročno-posledično) pojav na sliki 17.

Slika 17: »Hodeči« bor na obrobju območja Bryce Canyon.

(1 točka)

Vir: Polšak, A., 2008. Narodni park Bryce Canyon. Geografski obzornik, 55, št. 1—2, str. 16.

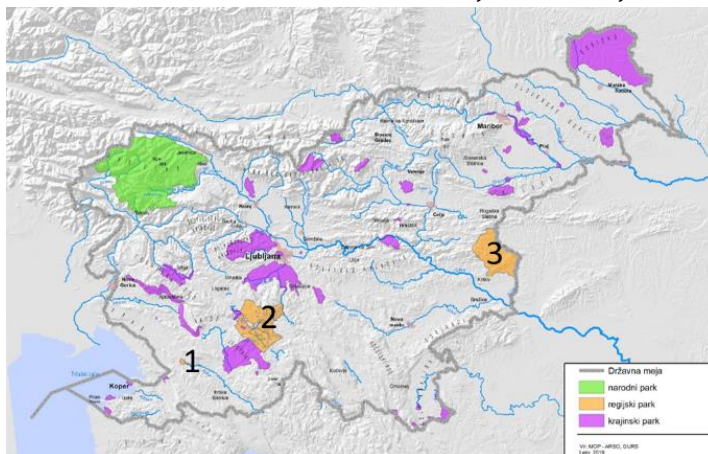
27. Mednarodna klasifikacija zavarovanih območij, ki jo povzema tudi Slovenija, opredeljuje širša in ožja območja. Med širša sodijo tudi regijski parki. Na črtice napiši imena regijskih parkov v Sloveniji, ki so označeni na sliki 18.

1:

2:

3:

Slika 18: Nekatera zavarovana območja v Sloveniji

Vir: GOV.SI. (2023). Naravni parki, naravni rezervati in naravni spomeniki. <https://www.gov.si teme/naravni-parki-naravni-rezervati-in-naravnispomeniki/>

(2 točki)

28. Zelenci so naravni rezervat, ki vključuje tri pomembne ekosisteme na majhnem območju. Za katere tri ekosisteme gre? **(2 točki)**

- 1: _____
2: _____
3: _____

29. Utemelji, zakaj je v zavarovanih območjih vprašanje mobilnosti domačega prebivalstva praviloma bolj pomembno kot vprašanje mobilnosti obiskovalcev oz. turistov na tem območju.

(1 točka)

30. V Sloveniji imamo samo en strogi naravni rezervat. S pomočjo slike 19 odgovori na vprašanja.

a) Kako se ta rezervat imenuje?

_____ **(1 točka)**

b) Zakaj so ga ustanovili?

(1 točka)

Slika 19: Ptice na drevesih

Vir: Smrekar, A., Polajnar Horvat, K., Ribeiro, D., 2023. Institucionalni okvir ohranjanja narave v Sloveniji. Geografija v šoli, 31, 2—3, str. 17.

31. Ustanavljanje zavarovanih območij pomeni nova delovna mesta. Navedi dva poglobitna vzroka, da se lahko na območju novoustanovljenih zavarovanih območjih poveča število zaposlenih.

(1 točka)

32. Regijski park Škocjanske jame je uvrščen na več naravovarstvenih konvencij oz. seznamov. Zakaj so jame od leta 1999 uvrščene na seznam Ramsarske konvencije?

(1 točka)

33. Oglej si sliko 20. V polja vpiši dve manjkajoči reliefni obliki in eno hidrološko.

(2 točki)

Slika 20: Nekateri elementi geodiverzitete na območju Ospa

Vir: Stojilković, B., Stepišnik, U., Ferk, M., Breg Valjavec, M., Čonč, Š., 2023. Geodiverziteta – temelj vsega živega. Geografija v šoli, 31, 2—3, str. 26.

Sliki 21 in 22: Pokrajina v Karavankah pred in po podoru

Vir: Stojilković, B., Stepišnik, U., Ferk, M., Breg Valjavec, M., Čonč, Š., 2023. Geodiverziteta – temelj vsega živega. Geografija v šoli, 31, 2—3, str. 29.

Wikipedia: <https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%258> (citirano 15. 9. 2023).

34. Oglej si slike 21 in 22 ter odgovori na vprašanji.

(1 točka)

a) Kako se imenuje slap na sliki? _____

b) Pojasni, kako se je s podorom spremenila geodiverziteta tega območja.

(1 točka)

35. Zapiši ukrep, ki bi spodaj navedenim skupinam ljudi v okviru zavarovanega območja pomagal pri doseganju trajnostnega prometa oz. ukrep, ki bi spodbujal trajnostno mobilnost posamezne skupine. (3 točke)

Domačini/prebivalci zavarovanega območja:

Turisti/obiskovalci:

Upravljalci:

36. Zakaj lahko javni potniški promet kot eden izmed primerov dobrih praks predstavlja omejitev lokalnemu prebivalstvu zavarovanih območij pri mobilnosti? Zapiši in pojasni dva razloga. (1 točka)

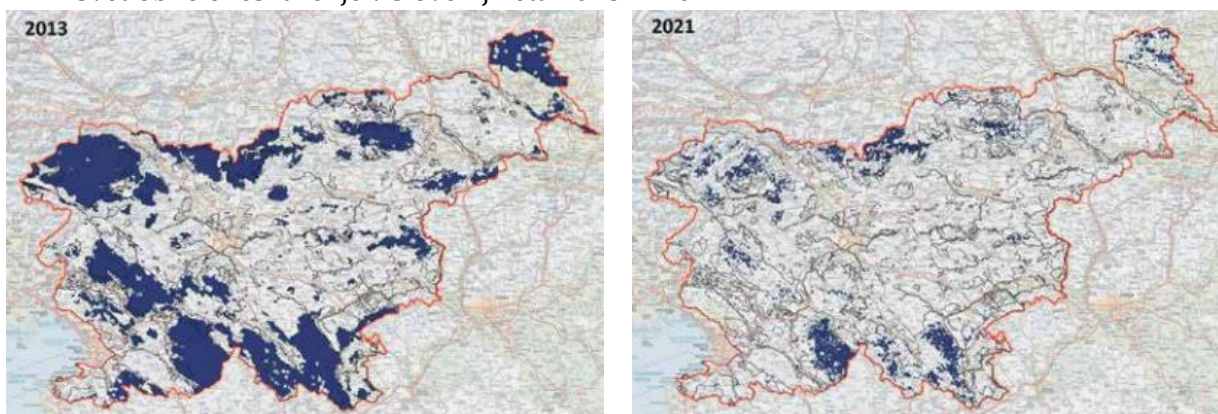
Razlog 1: _____

Razlog 2: _____

37. Svetlobno onesnaženje v Evropi je v povprečju vse večje. Imenuj dve državi, v katerih je trend obraten, saj se je delež temnih območij v obdobju 2013–2021 celo povečal. (1 točka)

38. Zakaj ima sprememba svetlobnega onesnaženja iz leta 2013 na leto 2021 negativne posledice na človeški organizem? (1 točka)

Sliki 23 in 24: Svetlobno onesnaženje v Sloveniji leta 2013 in 2021

Vir: Žiberna, I., Konečnik Kotnik, E., 2023. Svetlobna onesnaženost na izbranih zavarovanih območjih v Sloveniji v letih 2013 in 2021. Geografija v šoli, 31, 2—3, str. 46.

39. Kako imenujemo območja, označena z modro barvo, ki jih prikazujeta sliki 23 in 24? (1 točka)

40. Svetlobno onesnaženje je v Sloveniji različno glede na številne dejavnike. Obkroži tri trditve, ki držijo.
(2 točki)

- a) Razlike v svetlobnem onesnaženju so znotraj območja Natura 2000 večje kot razlike v svetlobnem onesnaženju med Triglavskim narodnim parkom in tremi regijskimi parki.
- b) Povprečno svetlobno onesnaženje v regijskih parkih je pomembno odvisno od velikosti parkov.
- c) Kozjanski regijski park je svetlobno manj onesnažen kot Notranjski in Gorički regijski park.
- d) Na območju Goričkega na svetlobno onesnaženje močno vpliva železniško omrežje.
- e) Največ temnega neba med narodnim parkom in regijskimi parki je imelo območje Triglavskega narodnega parka.

